

АМЕРИКАНСЬКА АДМІНІСТРАЦІЯ ДОПОМОГИ 1919-1923, АРА (American Relief Administration, ARA) – добродійницька організація США, яка надавала гуманітарну допомогу європейським країнам, що терпіли від Першої світової війни. Діяла під головуванням міністра торгівлі Г.Гувера. Об'єднувала добродійницькі комітети Сполучених Штатів Америки. В Україні (Катеринославській, Одеській, Київській, Харківській, Полтавській, Кременчуцькій губерніях, Області Війська Донського) працювала з 1922. Українські відділення АРА очолював проф. Гатчинсон.

АРА запропонувала свою допомогу голодуючим України в листопаді 1921, однак спочатку відмовилася від укладання окремої угоди щодо розгортання своєї діяльності на території України з урядом УСРР, вважаючи достатнім для цього договір, укладений 20 серпня 1921 з урядом РСФРР. Угода з урядом УСРР була підписана 10 січня 1922. Як і в Росії, основними видами допомоги мали бути речові та продовольчі пакунки, забезпечення харчування в спеціальних їдальнях та постачання ліками медичних установ.

Перешкодою своєчасному наданню допомоги стало рішення ЦКРКП(б) «не розширювати роботу АРА поза Поволжям». Українському уряду було заборонено проводити «підготовчі роботи для сприяння діяльності АРА на Україні». На поч. 1922 основним видом допомоги голодуючим УСРР були продовольчі та речові пакунки, які розподілялися добродійницьким комітетом «Джойнт» (найбагатшим в АРА) серед єврейського населення. Перші їдальні АРА, в яких харчувалися голодуючі незалежно від національної приналежності, почали діяти в Україні з квітня 1922. Від травня 1922 за сприяння уряду УСРР мережа цих їдалень почала розширюватися. До 15 серпня 1922 пайки АРА отримали 848 тис. дітей і 800 тис. дорослих, або 44 % голодуючих. Калорійність пайків складала 460 ккал на день.

У жовтні 1922 АРА підписала з урядом УСРР новий договір. Калорійність пайків було збільшено до 660 ккал. Однак кількість голодуючих, які отримали допомогу, зменшилася. Це було спричинено, зокрема, виходом із складу АРА більшості організацій, які раніше були її членами.

За весь час діяльності АРА видала 180,9 млн пайків, ліків на суму понад 3 млн дол., розподілила 400 тис. продовольчих посилок вартістю по 10 дол. та 11 тис. речових — вартістю по 20 дол. кожна. АРА відіграла важливу роль у врятуванні голодуючих УСРР. Розміри її продовольчої допомоги перевищували допомогу інших іноземних організацій та були більшими за допомогу уряду УСРР.

Літ.: Fisher, Harold H. *The Famine in Soviet Russia (1919–1923), the operation of the American Relief Administration.* – New York, 1927; American Relief Administration. *Documents of the American Relief Administration: Russian Operations. 1921–1923.* – Stanford University, California, 1931, vol. 8–9; Мовчан О.М. Іноземна допомога голодуючим України в 1921–1923 рр. // УІЖ, 1989, № 10; Сербин Р. Голод 1921–1923 і українська преса в Канаді. – Торонто–К., 1992; Голод 1921–1923 рр. в Україні: Зб. док. і матеріалів. – К., 1993; Веселова О.М. та ін. Голодомори в Україні. 1921–1923, 1932–1933, 1946–1947: Злочини проти народу. – К.–Нью-Йорк, 2000;

Кульчицький С.В., Мовчан О.М. Іноземна допомога голодуючим України. 1921–1923 // Політика і час, 2000, № 9–10.

О.М. Мовчан.

АМЕРИКАНСЬКА РУСЬКА НАРОДНА РАДА — організація закарпатських емігрантів у США (вихідців із Угорської Русі). Заснована 23 липня 1918 шляхом об'єднання у м. Гомстед (Хомстед, шт. Пенсільванія) двох організацій діаспори: «З'єднання греко-католицького руського братства» і «Зборів греко-католицького руського церковного братства». Очолив раду М.Чопей, секретарем призначено Ю.Гардоша. За своєю суттю була страховою організацією емігрантів. Від часу створення активно виражала й свою політичну позицію, особливо щодо визначення державно-правового статусу Закарпатської України після Першої світової війни. Політичну платформу сформульовано в меморандумі ради, складеному адвокатом Г.Жатковичем спеціально для вручення президенту США Т.В.Вільсону 21 жовтня 1918. Відповідно до меморандуму ставилася вимога, щоб «угорський народ визнали окремим і, якщо це буде можливо, цілком незалежним народом». У противному разі допускалось об'єднання з одним із сусідніх слов'янських народів на правах автономії. Якщо ж угорські кордони не змінюватимуться, то буде висунуто третій варіант — певна автономія у складі Угорщини. 26 жовтня 1918 рада вступила до «Центральноєвропейської демократичної унії» — союзу представників емігрантських осередків народів Центральної Європи на американському континенті. 12 листопада 1918 на своєму з'їзді у м. Скрантон (шт. Пенсільванія) вона висловилася за приєднання Закарпаття до щойно створеної Чехословаччини.

Літ.: Жаткович Г.И. Экспозе бывшего губернатора Подкарпатской Руси о Подкарпатской Руси. — Гомстед, 1921; Магочій П.Р. Формування національної самосвідомості: Підкарпатська Русь (1848–1948). — Ужгород, 1994; Нариси історії Закарпаття. — Ужгород, 1995, т. 2.

В.В. Лемак.

АНАБАПТИСТИ (від грец. ἀναβαπτίζω — знову хресту) — послідовники протестантської секти, які заперечували хрещення немовлят і виступали за свідоме обрання людиною християнської віри в дорослому віці. Сприймаючи передусім Новий Заповіт, вони розглядали Старий лише як доповнення до нього. Від 1519 рух А. розгорнувся у Швейцарії, звідки поширився на Західну та Центральну Європу. Під проводом Т. Мюнцера А. брали участь у Селянській війні в Німеччині 1524 – 25. Протягом 1534 – 35 А. утримували владу в м. Мюнстері (Північна Німеччина), де провели ряд зрівнювальних заходів, спрямованих на побудову в місті “небесного Єрусалиму”. Після розгрому Мюнстерської комуні в 1535 радикальний напрям руху А. пішов на спад, в А. общинах почали переважати пацифістські ідеї.